

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2016 m. birželio 14 d.*

„Valstybės įsipareigojimų neįvykdymas — Socialinės apsaugos sistemų koordinavimas — Reglamentas (EB) Nr. 883/2004 — 4 straipsnis — Vienodas požiūris naudojimosi socialinės apsaugos išmokomis srityje — Teisė gyventi šalyje — Direktyva 2004/38/EB — Nacionalinės teisės aktas, pagal kurį kitų valstybių narių piliečiams, neturintiems teisės teisėtai gyventi šalyje, atsisakoma skirti tam tikras išmokas šeimai ar mokesčio kreditą už vaiką“

Byloje C-308/14

dėl 2014 m. birželio 27 d. pagal SESV 258 straipsnį pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo

Europos Komisija, atstovaujama D. Martin ir M. Wilderspin,

ieškovė,

prieš

Jungtinę Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystę, atstovaujamą M. Holt ir J. Beeko, padedamų QC J. Coppel,

atsakovę,

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro pirmosios kolegijos pirmininko pareigas einantis Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas A. Tizzano, teisėjai F. Biltgen, E. Levits, M. Berger (pranešėja) ir S. Rodin,

generalinis advokatas P. Cruz Villalón,

posėdžio sekretorė L. Hewlett, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2015 m. birželio 4 d. posėdžiui,

susipažinęs su 2015 m. spalio 6 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

* Proceso kalba: anglų.

Sprendimą

- 1 Savo ieškiniu Europos Komisija prašo Teisingumo Teismo pripažinti, kad iš asmenų, prašančių išmokų šeimai ar mokesčio kredito už vaiką, reikalaujama, kad jie turėtų teisę gyventi Jungtinėje Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystėje, ši valstybė narė neįvykdė įsipareigojimų pagal 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo (OL L 166, 2004, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 72 ir klaidų ištaisymas OL L 188, 2013, p. 10) 4 straipsnį.

Teisinis pagrindas

Sajungos teisė

Reglamentas Nr. 883/2004

- 2 Reglamento Nr. 883/2004 1 straipsnio j ir z punktuose pateiktos šios apibrėžtys:

„Šiame reglamente:

<...>

j) „gyvenamoji vieta“ – vieta, kurioje asmuo paprastai gyvena;

<...>

z) „išmoka šeimai“ – visos išmokos natūra arba pinigais, skirtos padengti šeimos išlaidoms, neįskaitant I priede nurodytų išankstinių išlaikymo ir specialių vaiko gimimo bei įvaikinimo išmokų.“

- 3 Šio reglamento 3 straipsnio 1 dalies j punkte numatyta:

„Šis reglamentas taikomas visiems teisės aktams, kurie apima šias socialinės apsaugos sritis:

<...>

j) išmokas šeimai.“

- 4 Minėto reglamento 4 straipsnyje „Vienodas požiūris“ nustatyta:

„Jeigu šiame reglamente nenumatyta kitaip, asmenims, kuriems taikomas šis reglamentas, pagal bet kurios valstybės narės teisės aktus priklauso tos pačios išmokos ir prievolės, kaip ir tos valstybės piliečiams.“

- 5 Pagal to paties reglamento 11 straipsnio 1 ir 3 dalis:

„1. Asmenims, kuriems taikomas šis reglamentas, taikomi tik vienos valstybės narės teisės aktai. Tie teisės aktai taikomi remiantis šioje antraštinėje dalyje numatytais nuostatomis.

<...>

3. Laikantis 12–16 straipsnių nuostatų:

<...>

e) visiems kitiems asmenims, kuriems netaikomi a–d punktai, taikomi tos valstybės narės, kurioje jie gyvena, teisės aktai, nepažeidžiant kitų šio reglamento nuostatų, garantuojančių jiems išmokas pagal vienos ar daugiau valstybių narių teisės aktus.“

6 Reglamento Nr. 883/2004 67 straipsnyje nustatyta:

„Asmuo turi teisę gauti išmokas šeimai pagal kompetentingos valstybės narės teisės aktus, taip pat ir už savo šeimos narius, gyvenančius kitoje valstybėje narėje, tartum jie gyventų pirmojoje valstybėje narėje. <...>“

Reglamentas (EB) Nr. 987/2009

7 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 987/2009, nustatančio Reglamento (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo įgyvendinimo tvarką (OL L 284, 2009, p. 1), 11 straipsnyje „Gyvenamosios vietos nustatymo kriterijai“ numatyta:

„1. Jei dviejų arba daugiau valstybių narių įstaigos nesutaria dėl asmens, kuriam taikomas pagrindinis reglamentas, gyvenamosios vietos nustatymo, šios įstaigos bendru susitarimu nustato atitinkamo asmens interesų centrą remdamosi visos turimos atitinkamos informacijos bendru įvertinimu; šie veiksniai gali apimti atitinkamai:

- a) buvimo atitinkamų valstybių narių teritorijoje trukmę ir nenutrūkstamumą;
- b) to asmens padėtį, įskaitant:
 - i) vykdomos veiklos pobūdį ir konkrečias savybes, visų pirma vietą, kurioje tokia veikla paprastai vykdoma, veiklos pastovumą ir darbo sutarties trukmę;
 - ii) jo šeiminių padėtį ir šeimyninius ryšius;
 - iii) neapmokamos veiklos vykdymą;
 - iv) studentų atveju – jų pajamų šaltinį;
 - v) jo būsto sąlygas, visų pirma būsto pastovumą;
 - vi) valstybę narę, kurioje gyvenančiu asmuo laikomas apmokestinimo tikslais.

2. Jei, atsižvelgdamos į įvairius kriterijus, pagrįstus 1 dalyje išdėstytais atitinkamais faktais, atitinkamos įstaigos nesutaria, nustatant asmens faktinę gyvenamąją vietą lemiamu veiksmu laikomi asmens ketinimai, apie kuriuos galima spręsti iš tokių faktų ir aplinkybių, ypač priežastys, dėl kurių tas asmuo persikraustė.“

Direktyva 2004/38/EB

8 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios [d]irektyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, 2004, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių kalba, 5 sk., 5 t., p. 46, klaidų ištaisymas OL L 274, 2009, p. 47), 7 straipsnyje „Teisė gyventi šalyje ilgiau kaip tris mėnesius“ nustatyta:

„1. Visi Sąjungos piliečiai turi teisę gyventi kitos valstybės narės šalyje [teritorijoje] ilgiau kaip tris mėnesius, jei jie:

- a) yra darbuotojai ar savarankiškai dirbantieji priimančiojoje valstybėje narėje; arba

- b) turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai ir turi visavertį sveikatos draudimą priimančiojoje valstybėje narėje; arba
- c)
- yra priimti į privačią arba valstybinę instituciją, akredituotą ar finansuojamą priimančiosios valstybės narės pagal savo įstatymų ar kitų teisės aktų praktiką, turėdami pagrindinį studijų kurso baigimo tikslą, įskaitant profesinį rengimą, ir
 - turi visavertį sveikatos draudimą priimančiojoje valstybėje narėje ir užtikrina atitinkamą nacionalinę instituciją pateikdami deklaraciją ar kitokiu jų pasirinktu lygiaverčiu būdu, kad jie turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai; arba
- d) yra Sąjungos pilietis, kuris atitinka a, b arba c punkto reikalavimus, lydintys ar kartu vykstantys šeimos nariai.

<...>

3. Taikant šio straipsnio 1 dalies a punktą, Sąjungos pilietis, kuris nebėra darbuotojas ar savarankiškai dirbantysis, išlaiko darbuotojo ar savarankiškai dirbančiojo statusą tokiais atvejais:

- a) asmuo laikinai negali dirbti dėl ligos ar nelaimingo atsitikimo;
- b) asmuo yra tinkamai užregistruotas bedarbis ne savo noru po to, kai išdirbo daugiau kaip vien[us] metus ir yra užregistruotas kaip ieškantis darbo atitinkamame įdarbinimo biure;
- c) asmuo yra tinkamai užregistruotas bedarbis ne savo noru po to, kai dirbo pagal terminuotą darbo sutartį trumpiau kaip vien[us] metus arba tapo bedarbiu [bedarbis] ne savo noru per pirmuosius dvylika mėnesių ir yra užregistruotas kaip ieškantis darbo atitinkamame įdarbinimo biure. Tokiu atveju darbuotojo statusas išsaugomas ne trumpiau kaip šešis mėnesius;
- d) asmuo mokosi profesijos. Išskyrus atvejus, kai asmuo yra bedarbis ne savo noru, darbuotojo statusui išsaugoti būtina, kad mokymasis būtų susijęs su ankstesniu darbu.

<...>“

9 Pagal šios direktyvos 14 straipsnio 1–3 dalis:

„1. Sąjungos piliečiai ir jų šeimos nariai turi 6 straipsnyje numatytą teisę gyventi šalyje tol, kol jie netampa nepagrįsta našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai.

2. Sąjungos piliečiai ir jų šeimos nariai [turi] 7, 12 ir 13 straipsniuose numatytą teisę gyventi šalyje tol, kol jie atitinka ten nustatytus reikalavimus.

Ypatingais atvejais, kai yra pagrįstai abejojama, ar Sąjungos pilietis ar jo šeimos nariai atitinka 7, 12 ir 13 straipsniuose nustatytus reikalavimus, valstybės narės gali patikrinti, ar šių reikalavimų laikomasi. Toks tikrinimas neatliekamas sistemaiškai.

3. Išsiuntimo iš šalies priemonė neturi būti Sąjungos piliečio ar jo šeimos nario pasinaudojimo priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistema automatinė pasekmė.“

10 Remiantis šios direktyvos 15 straipsnio 1 dalimi:

„30 ir 31 straipsniuose nustatytos procedūros taikom[os] analogiškai visiems sprendimams, apribojantiems Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių laisvą judėjimą dėl kitų priežasčių nei valstybinė politika, visuomenės saugumas ar sveikatos apsauga.“

11 Tos pačios direktyvos 24 straipsnyje „Vienodas traktavimas“ nurodyta:

„1. Taikant tokias specialiąsias nuostatas, kurios aiškiai numatytos Sutartyje ir antriniuose [antrinės] teisės aktuose, visiems Sąjungos piliečiams, pagal šią direktyvą gyvenantiems priimančiosios valstybės narės teritorijoje, Sutarties taikymo srityje taikomas vienodas traktavimas kaip ir tos valstybės narės piliečiams. Ši teisė suteikiama ir šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai ir turi teisę gyventi šalyje arba nuolatinio gyvenimo šalyje teisę.

2. Nukrypstant nuo šio straipsnio 1 dalies, priimančioji valstybė narė neįpareigojama suteikti socialinės paramos teis[ė]s per pirmuosius tris gyvenimo šalyje mėnesius arba, kai taikytina, ilgesnį 14 straipsnio 4 dalies b punkte numatytą laikotarpį, ir neįpareigojama iki įgyjant nuolatinio gyvenimo šalyje teisę suteikti paramą studijoms, įskaitant profesinį parengimą, susidedančią iš studento stipendijų ar paskolų, asmenims, išskyrus darbuotojus, savarankiškai dirbančiuosius, tokį statusą išlaikančius asmenis ir jų šeimos narius.“

Jungtinės Karalystės teisė

Su išmokomis šeimai susiję teisės aktai

12 *Social Security Contributions and Benefits Act 1992* (1992 m. Socialinio draudimo įmokų ir išmokų įstatymas, toliau – 1992 m. Įstatymas) 141 straipsnyje numatyta:

„Kiekvienas asmuo, bet kurią savaitę išlaikantis vieną ar daugiau vaikų arba jaunuolių, į kurių galima atsižvelgti, pagal šio skyriaus nuostatas turi teisę į išmokas <...> už vieną ar kelis tą savaitę jo išlaikomus vaikus arba jaunuolius, į kuriuos galima atsižvelgti.“

13 1992 m. Įstatymo 141 straipsnyje nurodytos išmokos (toliau – išmokos šeimai) yra išmoka, skirta visų pirma iš dalies kompensuoti išlaidoms, kurių patiria vieną ar daugiau vaikų išlaikantis asmuo. Jos gali būti mokamos už kiekvieną vaiką, o už pirmąjį vaiką mokama suma yra didesnė nei už kitus vaikus mokamos sumos. Šios išmokos yra universalios neįmokinės išmokos, kurių sąnaudos bendrai finansuojamos iš mokesčių. Tačiau išmokų šeimai prašytojams, turintiems didesnes pajamas, taikomas mokestis, kurį mokėdami jie maksimaliai turi grąžinti gautai išmokai ekvivalentišką sumą.

14 1992 m. Įstatymo 146 straipsnyje nustatyta:

„1. Savaitinė išmoka šeimai už vaiką arba jaunuolį, į kurių galima atsižvelgti, nemokama, jeigu atitinkamą savaitę jo nėra Didžiojoje Britanijoje.

2. Niekas negali pretenduoti į savaitinę išmoką šeimai, jeigu atitinkamą savaitę jo nėra Didžiojoje Britanijoje.

3. Gali būti nustatytos aplinkybės, kuriomis bet kuris asmuo 1 arba 2 dalies tikslais turi būti laikomas esančiu ar nesančiu Didžiojoje Britanijoje.“

15 *Child Benefit (General) Regulations 2006* (SI 2006/223) (2006 m. (bendroji) išmokų šeimai tvarka, toliau – 2006 m. tvarka) 23 taisyklėje numatyta:

- „1. Asmuo turi būti laikomas nesančiu Didžiojoje Britanijoje [1992 m. Įstatymo] 146 straipsnio 2 dalies tikslais, jeigu jis įprastai negyvena Jungtinėje Karalystėje.
2. 1 dalis netaikoma užsienyje pareigas einantiems Karūnos tarnautojams ir jų sutuoktiniams.
3. Asmuo, kuris Didžiojoje Britanijoje yra dėl deportavimo, išsiuntimo ar kitokio priverstinio perkėlimo pagal įstatymą iš kitos valstybės į Didžiąją Britaniją, turi būti laikomas įprastai gyvenančiu Jungtinėje Karalystėje.
4. Asmuo turi būti laikomas nesančiu Didžiojoje Britanijoje 1992 m. Įstatymo 146 straipsnio 2 dalies tikslais, jeigu prašo skirti išmokas šeimai 2004 m. gegužės 1 d. ar vėliau ir neturi teisės gyventi Jungtinėje Karalystėje.“

16 Lygiavertės nuostatos egzistuoja dėl išmokų šeimai prašymų, teikiamų Šiaurės Airijoje. Tai yra, pirma, *Social Security Contributions and Benefits (Northern Ireland) Act 1992* [1992 m. (Šiaurės Airijos) socialinio draudimo įmokų ir išmokų įstatymas] 142 straipsnis – jame reikalaujama, kad prašymą teikiantis asmuo atitinkamą savaitę būtų „Šiaurės Airijoje“, ir, antra, 2006 m. (bendrosios) išmokų šeimai tvarkos 27 taisyklė, kurioje apibrėžtos sąlygos, panašios į numatytąsias tvarkos, skirtos Didžiojoje Britanijoje teikiamiems prašymams, 23 taisyklėje.

Su mokesčio kreditu susiję teisės aktai

17 *Tax Credits Act 2002* (2002 m. Mokesčio kredito įstatymas) numatyta mokesčio kredito už vaiką tvarka. Remiantis Jungtinės Karalystės atsiliepime į ieškinį pateiktais paaiškinimais, ši tvarka buvo nustatyta siekiant mokesčių ir socialinėje tvarkoje paramą šeimoms sujungti į vieną socialinę išmoką, nes minėta tvarka apima kelias jau egzistuojančias, nuo pajamų priklausančias paramos vaikams formas. Priimant šį įstatymą buvo siekiama tikslo kovoti su vaikų skurdu. Mokesčio kreditas už vaikus mokamas asmeniui ar asmenims, atsakingiems už vieną ar kelis vaikus (2002 m. Mokesčio kredito įstatymo 8 straipsnis). Jo dydis susietas su atitinkamų asmenų turimais resursais, nes į kategorijas suskirstytos išmokos mokamos atsižvelgiant į vaikų skaičių šeimoje, jeigu šeimos pajamos viršija tam tikrą ribą. Ši mokesčio kredito tvarka pakeitė įvairias išmokas, kurios, grindžiamos išlaikomų vaikų buvimu, buvo mokamos išmokų gavėjams ir kurių skyrimas ir dydis priklausė nuo prašymus teikiančių asmenų turimų resursų. Mokesčio kreditas už vaikus yra išmoka, kurios sąnaudos bendrai finansuojamos iš mokesčių.

18 2002 m. Mokesčio kredito įstatymo 3 straipsnyje „Prašymai“ numatyta:

„<...>

3. Mokesčio kredito prašymą gali pateikti:
 - a) bendrai pora asmenų, kurių amžius bent jau šešiolika metų ir kurie yra Jungtinėje Karalystėje; arba
 - b) asmuo, kurio amžius bent jau šešiolika metų ir kuris yra Jungtinėje Karalystėje, tačiau neturi teisės pateikti prašymo pagal a punktą (kartu su kitu asmeniu).

<...>

7. Gali būti nustatytos aplinkybės, kuriomis asmuo šios dalies tikslais turi būti laikomas esančiu ar nesančiu Jungtinėje Karalystėje.“

- 19 *Tax Credits (Residence) Regulations 2003* (SI 2003/654) (2003 m. Mokesčių kreditų (gyvenamosios vietos) tvarkos) 3 taisyklėje nustatyta:

„1. Asmuo turi būti laikomas nesančiu Jungtinėje Karalystėje 2002 m. Mokesčio kredito įstatymo 1 dalies tikslais, jeigu jis įprastai negyvena Jungtinėje Karalystėje.

<...>

4. Mokesčio kredito dirbantiems asmenims tikslais asmuo turi būti laikomas įprastai gyvenančiu Jungtinėje Karalystėje, jeigu jis kaip darbuotojas joje įgyvendina savo teises pagal [1968 m. spalio 15 d.] Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 [dėl laisvo darbuotojų judėjimo Bendrijoje (OL L 257, 1968, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 15)], iš dalies pakeistą [Direktyva Nr. 2004/38], ar [1970 m. birželio 29 d.] Komisijos reglamentą (EEB) Nr. 1251/70 [dėl darbuotojų, pagal darbo sutartį dirbusių valstybėje narėje, teisės pasilikti tos valstybės teritorijoje (OL L 142, 1970, p. 24; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 32)] arba jeigu jis turi teisę gyventi Jungtinėje Karalystėje pagal [Direktyvą Nr. 2004/38].

5. Asmuo turi būti laikomas nesančiu Jungtinėje Karalystėje 2002 m. Mokesčio kredito įstatymo 1 dalies tikslais:

- a) jeigu jis pateikia mokesčio kredito už vaiką prašymą <...> nuo 2004 m. gegužės 1 d.; ir
- b) jeigu jis neturi teisės gyventi Jungtinėje Karalystėje.“

Immigration Act 1971

- 20 Remiantis *Immigration Act 1971* (1971 m. Imigracijos įstatymas) 2 straipsniu:

„Teisės gyventi Jungtinėje Karalystėje deklaravimas

1. Pagal šį įstatymą asmuo turi teisę gyventi Jungtinėje Karalystėje:

- a) jeigu jis yra Britanijos pilietis; arba
- b) jeigu jis yra Sandraugos pilietis, kuris:
 - i) prieš pat išgaliojant *British Nationality Act 1981* [(1981 m. Britanijos pilietybės įstatymas)] buvo Sandraugos pilietis, pagal tuo metu galiojusio šio įstatymo 2 straipsnio 1 dalies d punktą arba 2 straipsnio 2 dalį turėjęs teisę gyventi Jungtinėje Karalystėje; ir
 - ii) tuo metu išliko Sandraugos pilietis. <...>“

Ikiteisminė procedūra

- 21 Gavusi daug skundų iš Jungtinėje Karalystėje gyvenančių kitų valstybių narių piliečių, kurie skundėsi tuo, kad kompetentingos Britanijos valdžios institucijos atsisakė suteikti jiems tam tikras socialines išmokas, motyvuodamos tuo, jog jie neturi teisės gyventi šioje valstybėje narėje, Komisija 2008 m. išsiuntė šiai valstybei prašymą paaiškinti.

- 22 Dviem 2008 m. spalio 1 d. ir 2009 m. sausio 20 d. raštais Jungtinė Karalystė patvirtino, kad, remiantis nacionalinės teisės aktais, nors teisė gyventi Jungtinėje Karalystėje suteikiama visiems šios valstybės narės piliečiams, tam tikromis aplinkybėmis laikoma, kad kitų valstybių narių piliečiai tokios teisės neturi. Jungtinės Karalystės teigimu, šis ribojimas grindžiamas „teisės gyventi šalyje“ sąvoka, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2004/38, ir joje nustatytais šios teisės ribojimais, konkrečiai – reikalavimu, kad ekonomiškai neaktyvus asmuo turėtų pakankamai finansinių išteklių, kad netaptų neprotinga našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai.

- 23 2010 m. birželio 4 d. Komisija išsiuntė Jungtinei Karalystei oficialų pranešimą dėl jos teisės aktų nuostatų, kuriose numatyta, jog tam, kad galėtų pasinaudoti tam tikromis išmokomis, pareiškėjai privalo turėti teisę gyventi šioje valstybėje narėje, o tai yra išankstinė sąlyga, kurią jie turi tenkinti, kad būtų laikomi įprastai gyvenančiais Jungtinėje Karalystėje (toliau – teisės gyventi šalyje kriterijus).
- 24 2010 m. liepos 30 d. raštu Jungtinė Karalystė atsakė į oficialų pranešimą ir nurodė, kad jos nacionalinė sistema yra nediskriminacinė ir kad reikalavimas turėti teisę gyventi šalyje yra pateisinamas kaip proporcinga priemonė, kuria siekiama užtikrinti, kad išmokos būtų mokamos asmenims, kurie yra pakankamai integravęsi Jungtinėje Karalystėje.
- 25 2011 m. rugsėjo 29 d. Komisija pateikė pagrįstą nuomonę; į ją Jungtinė Karalystė atsakė 2011 m. lapkričio 29 d. raštu.
- 26 Nepatenkinta tokiu atsakymu, Komisija pareiškė šį ieškinį.

Dėl ieškinio

Dėl ieškinio apimties

- 27 Atsižvelgusi į 2013 m. rugsėjo 19 d. Sprendimą *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565), Komisija nusprendė ieškinį apriboti taip, kad jis apimtų išmokas šeimai ir mokesčio kreditą už vaiką (toliau – nagrinėjamos socialinės išmokos), ir į jį neįtraukti „specialiųjų neįmokinių išmokų pinigais“, kurios taip pat nurodytos pagrįstoje nuomonėje ir kurios, remiantis minėtu Teisingumo Teismo sprendimu, gali būti laikomos „socialine parama“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies b punktą.

Dėl bylos esmės

Šalių argumentai

- 28 Pagrindinis Jungtinei Karalystei reiškiamas Komisijos kaltinimas susijęs su tuo, kad iš asmens, pateikusio prašymą dėl nagrinėjamų socialinių išmokų, reikalaujama, kad šis atitiktų teisės gyventi šalyje kriterijų tam, kad būtų laikomas įprastai gyvenančiu šioje valstybėje narėje, Jungtinė Karalystė nustatė papildomą sąlygą, kurios Reglamente Nr. 883/2004 nėra. Dėl šios sąlygos jos neatitinkantiems asmenims vienoje iš valstybių narių netaikoma socialinės apsaugos srities teisės aktuose numatyta apsauga, nors tokią apsaugą siekiama užtikrinti pagal minėtą reglamentą.
- 29 Komisijos teigimu, pagal Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies e punktą ekonomiškai neaktyviam asmeniui iš esmės taikomi gyvenamosios vietos valstybės narės teisės aktai. Šio reglamento 1 straipsnio j punkte šio reglamento tikslais „gyvenamoji vieta“ apibrėžta kaip vieta, kurioje asmuo paprastai gyvena, o „įprastos gyvenamosios vietos“ sąvoka Sąjungos teisėje turi savarankišką reikšmę.
- 30 Komisijos nuomone, remiantis nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika, visų pirma 1999 m. vasario 25 d. Sprendimo *Swaddling* (C-90/97, EU:C:1999:96) 29 punkte ši sąvoka reiškia vietą, kur yra įprastas atitinkamo asmens interesų centras. Siekiant nustatyti šį interesų centrą, reikia atsižvelgti visų pirma į darbuotojo šeiminių situaciją, jį persikelti paskatinusias priežastis, jo gyvenimo šalyje trukmę ir nenutrūkstamumą, tai, ar tam tikrais atvejais jis turi nuolatinį darbą, ir šio darbuotojo ketinimus, išplaukiančius iš visų reikšmingų aplinkybių.

- 31 Konkrečiai kalbant, ši vieta turi būti nustatoma pagal faktines aplinkybes ir atitinkamų asmenų situaciją, neatsižvelgiant į jų teisinį statusą priimančiojoje valstybėje narėje ir į tai, ar jie, pavyzdžiui, pagal Direktyvą 2004/38, turi teisę gyventi jos teritorijoje. Taigi, Reglamente Nr. 883/2004 „gyvenimo“ sąvokai suteikiama speciali reikšmė, kuri nepriklauso nuo prasmės, jai suteikiamos kituose Sąjungos teisės aktuose ar nacionalinėje teisėje, ir jai netaikomos galimos išankstinės teisinės sąlygos.
- 32 Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio tikslas – ne suderinti materialinę valstybių narių teisę, o sukurti kolizinių normų sistemą, pagal kurią iš nacionalinių įstatymų leidėjo būtų atimti įgaliojimai nustatyti savo paties nacionalinės teisės šioje srityje taikymo apimtį ir sąlygas. Taigi, šia sistema siekiamas tikslas yra, viena vertus, garantuoti, kad būtų taikoma tik viena socialinės apsaugos sistema, ir, kita vertus, užkirsti kelią tam, kad socialinės apsaugos srityje iš Reglamente Nr. 883/2004 nurodytų asmenų, nesant jiems taikytinų teisės aktų, nebūtų atimta apsauga.
- 33 Papildomai Komisija tvirtina, kad teisei gauti tam tikras socialinės apsaugos išmokas nustačiusi sąlygą, kurią Jungtinės Karalystės piliečiai tenkina automatiškai, kaip antai teisės gyventi šalyje kriterijų, Jungtinė Karalystė kitų valstybių narių piliečiams sukūrė tiesioginės diskriminacijos situaciją ir taip pažeidė Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnį.
- 34 Pasak Komisijos, per ikiteisminę procedūrą Jungtinė Karalystė pakeitė nuomonę: iš pradžių teigė, kad teisės gyventi šalyje kriterijus yra tik vienas iš elementų, kuriuos reikia patikrinti norint nustatyti, ar asmuo turi įprastą gyvenamąją vietą šioje valstybėje narėje, vėliau ėmė tvirtinti, kad tai yra atskira diskriminacinė, tačiau pateisinama, įprastos gyvenamosios vietos sąlyga.
- 35 Remdamasi generalinio advokato išvada byloje, kurioje priimtas 2010 m. balandžio 13 d. Sprendimas *Bressol ir kt.* (C-73/08, EU:C:2010:181), Komisija mano, kad teisės gyventi šalyje kriterijus yra tiesioginė diskriminacija dėl pilietybės, nes tai yra sąlyga, kuri taikoma tik užsieniečiams, kadangi Jungtinėje Karalystėje gyvenantys Britanijos piliečiai ją tenkina automatiškai.
- 36 Be to, net jeigu reikėtų pripažinti, kad, kaip tvirtina Jungtinė Karalystė, teisės gyventi šalyje kriterijus lemia netiesioginę diskriminaciją, ši valstybė narė, Komisijos teigimu, nepateikė jokių argumentų, kuriais remiantis būtų galima manyti, kad aptariamasis skirtingas požiūris yra tinkamas ir proporcingas, palyginti su nagrinėjamų nacionalinės teisės aktų tikslu užtikrinti, kad egzistuotų tikras ryšys tarp išmokos pareiškėjo ir priimančiosios valstybės narės.
- 37 Be to, Komisija ginčija Jungtinės Karalystės argumentą, kad ekonomiškai neaktyvūs asmenys neturėtų tapti našta priimančiosios valstybės narės socialinės apsaugos sistemai, nebent šie asmenys turi tam tikrą pakankamą sąsają su šia valstybe. Komisija sutinka, kad priimančioji valstybė narė nori įsitikinti, kad egzistuoja ryšys tarp išmokos pareiškėjo ir šios valstybės, tačiau socialinės apsaugos išmokų atveju būtent pats Sąjungos teisės aktų leidėjas Reglamente Nr. 883/2004 apibrėžė priemones šio ryšio buvimui patikrinti (šiuo atveju – taikant įprastos gyvenamosios vietos kriterijų), o valstybės narės negali keisti minėto reglamento nuostatų ar susieti jų su papildomais reikalavimais.
- 38 Atsiliepime į ieškinį Jungtinė Karalystė ginčija pagrindinį Komisijos kaltinimą remdamasi visų pirma 2013 m. rugsėjo 19 d. Sprendimu *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565, 44 punktą), kuriame Teisingumo Teismas, atmetęs tokius pačius argumentus, kuriuos Komisija nurodo šioje byloje, nusprendė, kad „iš principo nedraudžiama socialinių išmokų skyrimo ekonomiškai neaktyviems Sąjungos piliečiams susieti su reikalavimu, kad šie įvykdytų teisėto gyvenimo priimančiojoje valstybėje narėje sąlygas“.
- 39 Jungtinė Karalystė nurodo, kad Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad Reglamento Nr. 883/2004 70 straipsnio 4 dalies, kurioje, kaip ir jo 11 straipsnyje, nustatyta „kolizinė norma“, kuria siekiama išvengti kelių nacionalinės teisės aktų taikymo vienu metu tai pačiai situacijai ir neleisti susidaryti padėčiai, kai asmenys, kuriems taikomas šis reglamentas, netenka socialinės apsaugos teikiamų garantijų dėl to, kad nėra jiems taikytinų teisės aktų, tikslas nėra nustatyti teisės gauti aptariamą socialinę išmoką (specialias neįmokines išmokas pinigais) atsiradimo materialinių sąlygų,

dėl to iš esmės šios sąlygos turi būti nustatytos kiekvienos valstybės narės teisės aktuose. Pasak Jungtinės Karalystės, tie patys argumentai taikytini Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnyje numatyta kolizinei normai, kuri atlieka tą pačią funkciją kaip minėto reglamento 70 straipsnio 4 dalis (skirta būtent specialioms neįmokinėms išmokoms pinigais), kai siekiama nustatyti pareiškėjui taikomus teisės aktus.

- 40 Dėl Komisijos nurodyto papildomo kaltinimo, susijusio su tiesioginės diskriminacijos buvimu ir paminėto šio sprendimo 33 punkte, Jungtinė Karalystė tvirtina, kad jo nėra pagrįstoje nuomonėje, kurią per ikiteisminę procedūrą jai atsiuntė Komisija, ir kad jis pirmą kartą pasirodo ieškinyje, todėl Teisingumo Teismas turėtų jį pripažinti nepriimtiniu.
- 41 Be to, ši valstybė narė tvirtina, kad Teisingumo Teismas yra ne kartą įvairiuose sprendimuose nusprendęs, jog iš ekonomiškai neaktyvių Sąjungos piliečių galima reikalauti, kad šie pateiktų įrodymų apie tai, jog turi teisę gyventi šalyje, tam, kad galėtų pasinaudoti socialinio draudimo išmokomis, ir Sąjungos teisės aktų leidėjas Direktyvoje 2004/38 aiškiai leidžia priimančiosioms valstybėms narėms susieti savo veiksmus su tokia sąlyga tam, kad minėti piliečiai netaptų neprotinga našta šių valstybių socialinės paramos sistemai. Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnyje įtvirtintas vienodo požiūrio principas turi būti suprantamas atsižvelgiant į šį reikalavimą.
- 42 Galiausiai Jungtinė Karalystė pažymi, kad teisės gyventi šalyje kriterijaus patikrinimas yra tik viena iš trijų kumuliacinių sąlygų, kurios turi būti įvykdytos siekiant įrodyti, kad pareiškėjas „yra“ Jungtinėje Karalystėje, kaip tai suprantama pagal nacionalinės teisės aktus. Kitos dvi sąlygos, t. y. buvimas teritorijoje ir įprasta gyvenamoji vieta, gali būti įvykdytos arba neįvykdytos nepriklausomai nuo pareiškėjo pilietybės, todėl Britanijos pilietis automatiškai netenkina teisę į nagrinėjamas socialines išmokas suteikiančios sąlygos „būti“ Jungtinėje Karalystėje.
- 43 Tiesa, Jungtinė Karalystė pripažįsta, kad šias sąlygas lengviau įvykdyti jos pačios piliečiams nei kitų valstybių narių piliečiams ir kad tai yra netiesiogiai diskriminuojanti priemonė. Tačiau, remdamasi Teisingumo Teismo motyvais, pateiktais 2013 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565) 44 punkte ir susijusiais su panašia situacija, ši valstybė narė mano, kad tokia priemonė yra objektyviai pateisinama būtent būtinumu apsaugoti viešuosius finansus, nes nagrinėjamos socialinės išmokos finansuojamos ne iš gavėjų įmokų, o iš mokesčių. Be to, nėra jokių požymių, kad ši priemonė yra neproporcinga siekiant užsibrėžto tikslo, kaip nurodyta to Teisingumo Teismo sprendimo 71–78 punktuose.
- 44 Dėl pagrindinio kaltinimo Komisija dublike tvirtina, kad 2013 m. rugsėjo 19 d. Sprendimas *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565) buvo susijęs tik su Direktyvos 2004/38 taikymu specialioms neįmokinėms išmokoms pinigais, turinčioms ir socialinio draudimo, ir socialinės paramos požymių, o ši byla susijusi su dviem išmokomis šeimai, kaip jos suprantamos pagal Reglamento Nr. 883/2004 3 straipsnio 1 dalies j punktą, t. y. tikromis socialinio draudimo išmokomis, kurioms netaikoma Direktyva 2004/38. Šiuo klausimu Komisija pažymi, kad to sprendimo 44 punkte egzistuoja anglų ir vokiečių kalbų versijų vertimo skirtumo problema, nes pirmojoje versijoje vartojamas terminas „social security benefits“ („socialinio draudimo išmokos“), o antrojoje versijoje, kuri yra autentiška, vartojamas platesnis terminas „Sozialleistungen“ („socialinės išmokos“).
- 45 Be to, Komisija teigia, kad Jungtinės Karalystės teisės aktai, užuot skatinę laisvą Sąjungos piliečių judėjimą, kuris yra papildomas Sąjungos teisės aktų socialinio draudimo sistemų koordinavimo srityje tikslas, jį varžo sudarydami šios laisvės kliūčių, pasireiškiančių diskriminacijos dėl pilietybės forma. To pasekmė yra ta, kad asmuo gali neturėti teisės į nagrinėjamas socialines išmokas nei savo kilmės valstybėje narėje, kurioje įprastai nebegyvena, nei priimančiojoje valstybėje, jeigu neturi teisės joje gyventi.

- 46 Galiausiai, kiek tai susiję su papildomai pateiktu kaltinimu, Komisija ginčija tai, kaip Jungtinė Karalystė aiškina Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnyje numatytą kolizinę normą, nes iš 2013 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565) matyti, kad principas, pagal kurį valstybės narės gali teisėtai nustatyti ribojimus siekdamas išvengti to, kad jų priimamas Sąjungos pilietis netaptų neprotinga našta jų socialinės paramos sistemai, taikomas tik socialinei paramai ir neapima socialinio draudimo išmokų.
- 47 Be to, dėl galimo sąlygos, susijusios su teisės gyventi šalyje kriterijumi, pateisinimo Komisija teigia, kad Jungtinė Karalystė nepateikia jokių įrodymų dėl šios sąlygos proporcingumo nacionalinės teisės aktu siekiamo tikslo atžvilgiu. „Teisės gyventi“ testas, t. y. teisės gyventi šalyje kriterijaus patikrinimas, yra automatinis mechanizmas, kuris sistemiškai ir neišvengiamai užkerta kelią šių kriterijų neatitinkantiems pareiškėjams gauti išmokas, nesvarbu, kokia būtų jų asmeninė situacija ir kiek mokesčių ir socialinio draudimo įmokų jie yra sumokėję Jungtinėje Karalystėje. Todėl šis mechanizmas neleidžia atlikti sudėtingo individualaus vertinimo, kurį Teisingumo Teismas paveda priimančiosioms valstybėms narėms po 2013 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565).
- 48 Savo triplike Jungtinė Karalystė atkreipia dėmesį į tai, kad jos nacionalinė teisė taikytina pagal Reglamente Nr. 883/2004 numatytą kolizinę normą ir kad asmuo, kurio įprasta gyvenamoji vieta yra jos teritorijoje, nepaisant visko, gali neturėti teisės į nagrinėjamas socialines išmokas.
- 49 Dėl 2013 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565) kalbinių versijų skirtumo Jungtinė Karalystė mano, kad sąvoka „social benefits“ yra platesnė už sąvoką „social security benefits“ ir kad nors to sprendimo versijose vokiečių ir prancūzų kalbomis Teisingumo Teismas pasirinko būtent pirmąjį, o ne antrąjį terminą, ši aplinkybė išplečia minėto sprendimo 44 punkte įtvirtinto principo, kuris taikomas ir socialinio draudimo išmokoms, taikymo sritį. Šios valstybės narės teigimu, iš to sprendimo jokia būdu nematyti, kad Teisingumo Teismo pateikti motyvai apsiribotų tik specialiomis neįmokinėmis išmokomis pinigais, o tai, be to, buvo patvirtinta 2014 m. lapkričio 11 d. Sprendime *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358).
- 50 Be to, Jungtinės Karalystės teigimu, sunku įsivaizduoti, kad valstybės narės neprivalėtų mokėti specialių neįmokinių išmokų pinigais, kurios užtikrina minimalias pragyvenimo pajamas, teisės gyventi šalyje neturintiems Sąjungos piliečiams, nors privalėtų jiems mokėti išmokas, kaip antai nagrinėjamas socialines išmokas, kurios viršija minimalių pragyvenimo pajamų užtikrinimą, nes pastarosios išmokos, kadangi finansuojamos iš mokesčių, taip pat gali būti neprotinga našta priimančiosios valstybės narės viešiesiems finansams, kaip tai suprantama pagal 2013 m. rugsėjo 19 d. Sprendimą *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565).
- 51 Jungtinė Karalystė priduria, kad nagrinėjamos socialinės išmokos bet kuriuo atveju turi socialinei paramai būdingų požymių, nors tai ir nėra sąlyga, reikalaujama tam, kad 2013 m. rugsėjo 19 d. Sprendime *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565) nustatytas principas, susijęs bendrai su „socialinėmis išmokomis“, irgi būtų taikomas nagrinėjamoms socialinėms išmokoms. Šios valstybės narės teigimu, 2014 m. lapkričio 11 d. Sprendime *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358) Teisingumo Teismas patvirtino, kad tik ekonomiškai neaktyvūs Sąjungos piliečiai, kurių gyvenimas šalyje atitinka Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies b punkte nustatytas sąlygas, gali, kiek tai susiję su teise į socialines išmokas, reikalauti būti vertinami taip kaip šios valstybės piliečiai.
- 52 Galiausiai ši valstybė narė tvirtina, kad Komisija, pirmą kartą dublike nurodžiusi, jog teisės gyventi šalyje kriterijus yra „automatinis mechanizmas“, kuris neleidžia vertinti konkretaus atvejo aplinkybių, kaip to reikalauja Teisingumo Teismas 2013 m. rugsėjo 19 d. Sprendime *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565), pateikia naują kaltinimą, kuris dėl to, remiantis Teisingumo Teismo procedūros reglamento 127 straipsniu, turi būti pripažintas nepriimtiniu.
- 53 Šiuo klausimu Jungtinė Karalystė taip pat nurodo, kad teisės gyventi šalyje kriterijaus veikimo koncepcija, kurią Komisija pristatė šiame naujame kaltinime, yra klaidinga. Praktikoje nagrinėjamas socialines išmokas administruojanti tarnyba, be kitų duomenų, atsižvelgia į *Department for Work and*

Pensions (Darbo ir pensijų departamentas) pateikiamą informaciją, siekdama nustatyti, ar asmuo naudojosi socialine parama. Remdamasi šia informacija minėta tarnyba gali nustatyti, ar pareiškėjas turi teisę gyventi Jungtinėje Karalystėje ir ar dėl to jis gali gauti nagrinėjamas socialines išmokas. Kai neįmanoma nustatyti, ar pareiškėjas turi teisę gyventi šalyje, atliekamas individualus pareiškėjo asmeninės padėties, įskaitant jo sumokėtas įmokas ir tai, ar jis aktyviai ieško darbo ir ar turi realių galimybių būti įdarbintas, vertinimas.

Teisingumo Teismo vertinimas

– Dėl nagrinėjamų socialinių išmokų kvalifikavimo

- 54 Siekiant išnagrinėti šio ieškinio dėl išpareigojimų neįvykdymo pagrįstumą, pirmiausia reikia nustatyti, ar nagrinėjamos socialinės išmokos turi būti laikomos „socialinės paramos išmokomis“, ar „socialinio draudimo išmokomis“.
- 55 Šiuo klausimu primintina, kad šis ieškiny s dėl išpareigojimų neįvykdymo susijęs su išmokomis šeimai („child benefit“) ir mokesčio kreditu už vaiką („child tax credit“), t. y. dvi išmokos pinigais, kurių tikslas – prisidėti prie šeimos išlaidų padengimo ir kurios finansuojamos ne iš gavėjų įmokų, o iš sumokėtų privalomų mokesčių.
- 56 Nė vienos iš šių įmokų Jungtinė Karalystė neįtraukė į Reglamento Nr. 883/2004 X priedą, ir šalys neginčija, kad tai nėra specialios neįmokinės išmokos pinigais, kaip tai suprantama pagal minėto reglamento 70 straipsnį.
- 57 Kalbant apie išmokas šeimai, pažymėtina, kad iš 1992 m. Įstatymo 141 straipsnio matyti, jog pagal šio įstatymo nuostatas bet kuris asmuo, išlaikantis bent vieną vaiką, turi teisę į savaitines išmokas už kiekvieną vaiką.
- 58 Yra aišku, kad išmokos šeimai yra socialinė išmoka, skirta, be kita ko, iš dalies kompensuoti išlaidoms, kurių patiria vieną ar daugiau vaikų išlaikantis asmuo. Iš esmės tai yra universali išmoka, skiriama bet kuriam asmeniui jo prašymu. Tačiau dideles pajamas turintys pareiškėjai, vykdydami savo mokestines pareigas, turi grąžinti sumą, kurios maksimalus dydis lygus gautai išmokai.
- 59 Dėl mokesčio kredito už vaiką tai pat aišku, kad tai yra bet kuriam vieną ar daugiau vaikų išlaikančiam asmeniui mokama išmoka pinigais, kurios suma kinta atsižvelgiant į šeimos pajamas, išlaikomų vaikų skaičių ir kitus kriterijus, susijusius su atitinkamos šeimos individualia padėtimi. Nepaisant pavadinimo, mokesčio kreditas už vaiką atitinka sumą, kurią kompetentinga administracija periodiškai perveda gavėjams ir kuri, atrodo, yra susijusi su jų kaip mokesčių mokėtojų statusu. Ši išmoka pakeitė kelias papildomas išmokas, kurios buvo mokamos pareiškėjams, paprašiusiems įvairių socialinių pašalpų, kurios buvo susijusios su pajamomis ir gaunamos už išlaikomus vaikus ir kurių bendras tikslas – kovoti su vaikų skurdu.
- 60 Remiantis Teisingumo Teismo praktika, išmokos, kurios automatiškai skiriamos šeimoms, atitinkančioms tam tikrus objektyvius kriterijus, susijusius, be kita ko, su jų dydžiu, pajamomis ir turimu kapitalu, neatliekant bet kokio individualaus ir diskrecinio asmeninių poreikių vertinimo, ir kuriomis siekiama kompensuoti šeimos išlaidas, turi būti laikomos socialinio draudimo išmokomis (šiuo klausimu žr. 1992 m. liepos 16 d. Sprendimo *Hughes*, C-78/91, EU:C:1992:331, 22 punktą ir 1996 m. spalio 10 d. Sprendimo *Hoever ir Zachow*, C-245/94 ir C-312/94, EU:C:1996:379, 27 punktą).
- 61 Šio sprendimo ankstesniame punkte nurodytų kriterijų taikymas nagrinėjamoms socialinėms išmokoms reiškia, kad šios išmokos turi būti laikomos „socialinio draudimo išmokomis“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 883/2004 3 straipsnio 1 dalies j punktą, siejamą su to paties reglamento 1 straipsnio z punktu.

– Dėl pagrindinio kaltinimo

- 62 Kaip pagrindinį kaltinimą, pateiktą grindžiant šį ieškinį, Komisija nurodo tai, kad Jungtinė Karalystė nagrinėjama socialinių išmokų skyrimą susiejo su sąlyga, kad pareiškėjas atitiktų ne tik Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies e punkte kartu su to paties reglamento 1 straipsnio j punktu numatytą kriterijų, susijusį su tuo, kad jis „paprastai gyvena“ priimančiosios valstybės narės teritorijoje, bet ir teisės gyventi šalyje kriterijų. Taip pastarojo kriterijaus nagrinėjimas, Komisijos teigimu, sukuria papildomą sąlygą, kuri nėra numatyta.
- 63 Šiuo klausimu pažymėtina, kad Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies e punkte, kuriu remiasi Komisija, numatyta „kolizinė norma“, skirta nustatyti nacionalinei teisei, taikytinai siekiant gauti šio reglamento 3 straipsnio 1 dalyje išvardytas socialinio draudimo išmokas, tarp kurių yra išmokos šeimai, į kurias gali pretenduoti kiti asmenys nei nurodytieji minėto reglamento 11 straipsnio 3 dalies a–d punktuose, t. y. visų pirma ekonomiškai neaktyvūs asmenys.
- 64 Pagal Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies e punktą siekiama ne tik išvengti kelių nacionalinių teisių taikymo vienu metu tam tikrai situacijai ir iš to galinčių kilti sunkumų, bet ir užtikrinti, kad, nesant asmenims, patenkantiems į šio reglamento taikymo sritį, taikytinos teisės, iš jų nebūtų atimta galimybė gauti socialinio draudimo apsaugą (žr., be kita ko, 2013 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Brey*, C-140/12, EU:C:2013:565, 40 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 65 Vis dėlto šia nuostata, vertinama atskirai, nesiekama nustatyti materialinių teisės gauti socialinės apsaugos išmokas egzistavimo sąlygų. Iš esmės šias sąlygas turi nustatyti kiekvienos valstybės narės teisė (šiuo klausimu žr. 2013 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Brey*, C-140/12, EU:C:2013:565, 41 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką ir 2014 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Dano*, C-333/13, EU:C:2014:2358, 89 punktą).
- 66 Taigi remiantis Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalimi, siejama su to paties reglamento 1 straipsnio j punktu, negalima daryti išvados, kad Sąjungos teisė draudžia nacionalinės teisės nuostatą, pagal kurią teisė gauti socialines išmokas, kaip antai nagrinėjamas socialines išmokas, susiejama su tuo, kad pareiškėjas turėtų teisę teisėtai gyventi atitinkamoje valstybėje narėje.
- 67 Reglamentu Nr. 883/2004 nesukurama bendra socialinio draudimo sistema, pagal ją gali toliau egzistuoti atskiros nacionalinės sistemos ir vienintelis jo tikslas yra užtikrinti šių sistemų koordinavimą, kad būtų garantuotas realus laisvas asmenų judėjimas. Taigi pagal ją gali egzistuoti atskiros sistemos, lemiančios skirtingus reikalavimus įvairių institucijų atžvilgiu, prieš kurias išmokų gavėjas gali remtis tiesioginėmis teisėmis arba vien pagal vidaus teisę, arba pagal vidaus teisę, prireikus papildytą Sąjungos teisę (2013 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Brey*, C-140/12, EU:C:2013:565, 43 punktas).
- 68 Iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad iš principo nedraudžiama socialinių išmokų skyrimo ekonomiškai neaktyviems Sąjungos piliečiams susieti su reikalavimu, kad šie įvykdytų teisėto gyvenimo priimančiojoje valstybėje narėje sąlygas (šiuo klausimu žr., be kita ko, 2013 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Brey*, C-140/12, EU:C:2013:565, 44 punktą ir 2014 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Dano*, C-333/13, EU:C:2014:2358, 83 punktą).
- 69 Todėl teisės gyventi šalyje kriterijus, priešingai, nei tvirtina Komisija, neiškraipo Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies e punkte numatytos kolizinės normos, nes yra sudėtinė nagrinėjama socialinių išmokų skyrimo sąlygų dalis.
- 70 Tokiomis sąlygomis reikia pažymėti, kad taip pat negali būti sutinkama su Komisijos nurodytu argumentu, pagal kurį asmuo, kuris neįvykdo sąlygų, kad galėtų gauti nagrinėjamas socialines išmokas, atsiduria situacijoje, kai jam netaikoma nei Jungtinės Karalystės, nei kuri nors kita teisė.

- 71 Iš tiesų tokia situacija nesiskiria nuo tos, kurioje yra pareiškėjas, kuris neatitinka vienos iš sąlygų, reikalaujamų tam, kad galėtų gauti išmoką šeimai dėl bet kurios kitos priežasties, ir kuris dėl to faktiškai neturi teisės į tokią išmoką nė vienoje valstybėje narėje. Taip būtų ne dėl to, kad jam būtų netaikoma nė viena teisė, o dėl to, kad šis pareiškėjas neįvykdytų esminių sąlygų, numatytų valstybės, kurios teisės aktai jam taikomi pagal kolizinės teisės normas.
- 72 Šiuo klausimu taip pat reikia priminti, kad Jungtinė Karalystė nuo savo atsakymo į pagrįstą nuomonę nuolat ginčijo tai, jog norėjo pareiškėjo įprasto gyvenimo jos teritorijoje pobūdžio patikrinimą susieti su sąlyga, be kita ko, kad jis turi teisę teisėtai joje gyventi. Kaip savo išvados 54 punkte iš esmės pažymėjo generalinis advokatas, iš nė vieno Teisingumo Teismui pateikto bylos dokumento nematyti, kad Jungtinė Karalystė būtų ketinusi teisės gyventi šalyje kriterijų susieti su įprastos gyvenamosios vietos, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies e punktą, patikrinimu. Kaip ši valstybė narė nurodė per teismo posėdį, tai, kad pareiškėjas teisėtai gyvena jos teritorijoje, yra viena esminių sąlygų, kurią ekonomiškai neaktyvūs asmenys turi įvykdyti tam, kad galėtų gauti nagrinėjamas socialines išmokas.
- 73 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, pažymėtina: kadangi Komisija neįrodė, jog Jungtinės Karalystės teisės aktuose nustatytas teisės gyventi šalyje kriterijus savaime daro įtaką Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies e punkto, siejamo su to paties reglamento 1 straipsnio j punktu, nuostatai, šios institucijos pareikštas pagrindinis kaltinimas atmestinas.
- Dėl papildomo kaltinimo
- 74 Papildomai, jeigu būtų nuspręsta, kad teisės gyventi šalyje kriterijaus patikrinimas savaime neištrauktas į asmens, pateikusio prašymą dėl nagrinėjamų socialinių išmokų, įprastos gyvenamosios vietos patikrinimą ir kad šio pirmojo kriterijaus kontrolė atliekama autonomiškai, Komisija tvirtina, kad teisės gyventi šalyje kriterijaus nustatymas nacionalinėje teisėje neišvengiamai lemia tiesioginę ar bent jau netiesioginę diskriminaciją, kuri draudžiama pagal Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnį.
- 75 Šiuo klausimu primintina, kad, kaip nurodyta šio sprendimo 68 punkte, iš principo niekas nedraudžia socialinių išmokų skyrimo ekonomiškai neaktyviems Sąjungos piliečiams susieti su esmine sąlyga, kad šie įvykdytų reikalavimus, kurių reikalaujama tam, kad įgytų teisę teisėtai gyventi priimančiojoje valstybėje narėje.
- 76 Vis dėlto priimančioji valstybė narė, kuri socialinių išmokų, kaip antai nagrinėjamų socialinių išmokų, skyrimo tikslais reikalauja, kad kitos valstybės narės pilietis jos teritorijoje gyventų teisėtai, netiesiogiai diskriminuoja.
- 77 Iš tiesų iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad nacionalinės teisės nuostata turi būti laikoma netiesiogiai diskriminuojančia, jeigu pačiu savo pobūdžiu gali kitų valstybių narių piliečius paveikti labiau nei savo piliečius ir dėl to pirmieji gali atsidurti nepalankesnėje padėtyje (šiuo klausimu žr. 2010 m. balandžio 13 d. Sprendimo *Bressol ir kt.*, C-73/08, EU:C:2010:181, 41 punktą).
- 78 Šio ieškinio atveju pagal nacionalinės teisės aktus iš asmenų, teikiančių prašymus dėl nagrinėjamų išmokų, reikalaujama, kad jie turėtų teisę gyventi Jungtinėje Karalystėje. Taip šie teisės aktai nustato skirtingą požiūrį į Britanijos piliečius ir kitų valstybių narių piliečius, nes šią gyvenamosios vietos sąlygą lengviau įvykdo savos šalies piliečiai, kurių įprasta gyvenamoji vieta dažniausiai yra Jungtinėje Karalystėje, nei kiti valstybių narių piliečiai, kurių gyvenamoji vieta paprastai yra kitoje valstybėje narėje nei Jungtinė Karalystė (pagal analogiją žr. 2010 m. balandžio 13 d. Sprendimo *Bressol ir kt.*, C-73/08, EU:C:2010:181, 45 punktą).

- 79 Siekiant pateisinti tokią netiesioginę diskriminaciją, reikia, kad ja būtų galima užtikrinti teisėto tikslo įgyvendinimą ir kad ji neviršytų to, kas būtina šiam tikslui pasiekti (šiuo klausimu žr., be kita ko, 2013 m. birželio 20 d. Sprendimo *Giersch ir kt.*, C-20/12, EU:C:2013:411, 46 punktą).
- 80 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, jog būtinumas apsaugoti priimančiosios valstybės narės finansus iš esmės pateisina galimybę kontroliuoti gyvenimo šalyje teisėtumą tuo metu, kai socialinė išmoka skiriama visų pirma ekonomiškai neaktyviems asmenims iš kitų valstybių narių, nes toks skyrimas gali turėti pasekmių bendram pagalbos, kurią gali skirti ši valstybė, dydžiui (šiuo klausimu žr., be kita ko, 2001 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Grzelczyk*, C-184/99, EU:C:2001:458, 44 punktą; 2005 m. kovo 15 d. Sprendimo *Bidar*, C-209/03, EU:C:2005:169, 56 punktą; 2013 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Brey*, C-140/12, EU:C:2013:565, 61 punktą ir 2014 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Dano*, C-333/13, EU:C:2014:2358, 63 punktą).
- 81 Dėl teisės gyventi šalyje kriterijaus proporcingumo reikia konstatuoti, kad, kaip savo išvados 92 punkte pabrėžė generalinis advokatas, tai, kad nacionalinės valdžios institucijos, skirdamos nagrinėjamas socialines išmokas, atlieka patikrinimą, ar pareiškėjas nacionalinėje teritorijoje nėra neteisėtai, turi būti laikoma Sąjungos piliečių gyvenimo šalyje teisėtumo patikrinimo atveju pagal Direktyvos 2004/38 14 straipsnio 2 dalies antrą pastraipą ir dėl to toks patikrinimas turi atitikti šios direktyvos reikalavimus.
- 82 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal Direktyvos 2004/38 14 straipsnio 2 dalį Sąjungos piliečiai ir jų šeimos nariai turi šios direktyvos 7, 12 ir 13 straipsniuose numatytą teisę gyventi šalyje tol, kol atitinka šiuose straipsniuose nustatytus reikalavimus. Ypatingais atvejais, kai yra pagrįstai abejojama, ar Sąjungos pilietis arba jo šeimos nariai atitinka minėtuose straipsniuose nustatytus reikalavimus, valstybės narės gali patikrinti, ar šių reikalavimų laikomasi. Direktyvos 2004/38 14 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad toks tikrinimas neatliekamas sistemiškai.
- 83 Iš Teisingumo Teisme per posėdį pateiktų Jungtinės Karalystės pastabų matyti, kad prašymo formuliere pareiškėjas dėl kiekvienos iš nagrinėjamų socialinių išmokų turi nurodyti tam tikrus duomenis, iš kurių matyti, ar jis turi teisę gyventi Jungtinėje Karalystėje, o šiuos duomenis vėliau patikrina už atitinkamos išmokos skyrimą atsakingos valdžios institucijos. Tik ypatingais atvejais reikalaujama, kad pareiškėjai pateiktų įrodymų, jog iš tiesų turi teisę teisėtai gyventi Jungtinės Karalystės teritorijoje, kaip deklaravo prašymo formuliere.
- 84 Taigi, iš Teisingumo Teismo turimos informacijos matyti, kad, priešingai, nei tvirtina Komisija, Direktyvoje 2004/38 nustatytų teisės gyventi šalyje buvimo sąlygų laikymosi kontrolė neatliekama sistemiškai ir dėl to neprieštarauja minėtos direktyvos 14 straipsnio 2 dalies reikalavimams. Tik kilus abejonių Britanijos valdžios institucijos atlieka patikrinimus, kurie yra būtini siekiant nustatyti, ar pareiškėjas atitinka Direktyvoje 2004/38 numatytas sąlygas, visų pirma nurodytas jos 7 straipsnyje, taigi, ar jis turi teisę teisėtai gyventi šios valstybės narės teritorijoje, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą.
- 85 Šiomis aplinkybėmis Komisija, kuri privalo įrodyti nurodyto išpareigojimų neįvykdymo buvimą ir pateikti Teisingumo Teismui įrodymų, būtinų tam, kad šis galėtų patikrinti šio išpareigojimų neįvykdymo buvimą (žr., be kita ko, 2015 m. gruodžio 23 d. Sprendimo *Komisija / Graikija*, C-180/14, EU:C:2015:840, 60 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką), nepateikė įrodymų, patvirtinančių, kad tokia kontrolė neatitinka proporcingumo sąlygų, kad ja negali būti užtikrinta, jog bus pasiektas viešųjų finansų apsaugos tikslas, ir kad ji viršija tai, kas būtina tokiam tikslui pasiekti.
- 86 Iš to, kas išdėstyta, matyti, jog tai, kad šiame ieškinyje nagrinėjamuose nacionalinės teisės aktuose numatyta, kad kompetentingos Jungtinės Karalystės valdžios institucijos, skirdamos nagrinėjamas socialines išmokas, reikalauja, kad tokių išmokų prašantys kitų valstybių narių piliečiai jos teritorijoje gyventų teisėtai, nėra pagal Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnį draudžiama diskriminacija.

87 Todėl reikia atmesti visą ieškinį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

88 Pagal Procedūros reglamento 138 straipsnio 1 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to prašė. Kadangi Jungtinė Karalystė reikalavo priteisti bylinėjimosi išlaidas iš Komisijos, o pastaroji pralaimėjo bylą, ji turi jas padengti.

Remdamasis šiais pagrindais Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

- 1. Atmesti ieškinį.**
- 2. Priteisti iš Europos Komisijos bylinėjimosi išlaidas.**

Parašai.